

I. OBECNÉ POUČENÍ O ŘEČI A JAZYCE	
(doc. PhDr. Karel Kamiš, CSc.)	11
A. ŘEČ, JAZYK A MLUVA U LIDSKÉHO DRUHU A JEDINCE .	11
1. Sdělování jako životní princip	11
2. Sdělování u člověka	11
3. Vývoj řeči u člověka	11
4. Řeč a její obecné vymezení	12
B. FUNKCE ŘEČI	12
C. ZNAKOVÉ PROCESY A JAZYK	13
D. ŘEČ, JAZYK A KOMUNIKACE	13
E. SYSTÉMOVÝ CHARAKTER JAZYKA	14
F. SPOLEČENSKÁ PODSTATA JAZYKA	14
G. VÝVOJOVÉ TENDENCE SPISOVNÉ ČEŠTINY	15
H. ČESKÝ NÁRODNÍ JAZYK	15
CH. NORMA A KODIFIKACE SPISOVNÉHO JAZYKA	
ČESKÉHO	16
I. ROZVRSTVENÍ ČESKÉHO NÁRODNÍHO JAZYKA	16
1. Spisovný jazyk	17
2. Tradiční územní dialekt	17
3. Obecná nářečí	17
4. Profesionální mluva, slang a argot	17
J. FUNKČNÍ STYLY SPISOVNÉHO JAZYKA	18
K. JAZYKOVÁ KULTURA A JAZYKOVÁ VÝCHOVA	18
L. JAZYKOVĚDA A ZÁKLADNÍ JAZYKOVĚDNÉ	
DISCIPLÍNY	18
II. HLÁSKOSLOVÍ (doc. PhDr. Karel Tahal, CSc.)	20
A. ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA	20
B. ZÁKLADNÍ JEDNOTKY MLUVENÉ ŘEČI	21
C. VZÁJEMNÝ VZTAH ZVUKOVÉ A GRAFICKÉ PODOBY	
JAZYKA	24
D. MLUVIDLA	27
1. Ústrojí respirační	27
2. Ústrojí fonační	27
3. Ústrojí artikulační	28
E. SAMOHLÁSKY	29
F. SOUHLÁSKY	31
G. SLABIKA	35
H. NEUTRALIZACE ZNĚLOSTNÍHO PROTIKLADU	36
I. ASIMILACE ZNĚLOSTI	38

J. PŘÍZVUK	39
K. SPISOVNÁ VÝSLOVNOST	41
III. TVAROSLOVÍ (doc. PhDr. Karel Kamiš, CSc.)	43
A. FUNKČNÍ TVAROSLOVÍ	43
AA. Slovní druhy	43
1. Klasifikační hlediska slovních druhů	43
2. Definiční vymezení slovních druhů	44
3. Slovnědruhové přechody	44
BB. Mluvnické kategorie	44
B. FORMÁLNÍ TVAROSLOVÍ	45
AA. Variantnost tvarových prostředků	45
BB. Kolísání v rodu	46
CC. Skloňovací typy	46
DD. Časovací typy	47
EE. Vývojové tendence v tvarosloví	48
FF. Jednotlivé slovní druhy	48
(A) Podstatná jména a jejich skloňování	48
1. Skloňování substantiv domácích a začlenitelných přejatých	48
(1) Podstatná jména rodu mužského	48
a) Podstatná jména životná	48
aa) Substantivní typy	48
I. typ vz. pán, muž	49
II. a III. typ vz. soudce a předseda	49
bb) Adjektivní typy	49
b) Podstatná jména neživotná	50
aa) Substantivní typy	50
Podtyp A vz. hrad	50
Podtyp B vz. stroj	50
bb) Adjektivní typy	51
(2) Podstatná jména rodu středního	51
a) Substantivní typy	51
I. typ vz. město	51
II. typ vz. moře	51
III. typ vz. stavení	51
Vzor smíšený kuře	51
b) Adjektivní typy	52
(3) Podstatná jména rodu ženského	52
a) Substantivní typy	52
I. typ vz. žena	52
II. typ vz. růže	52
III. typ vz. píseň a kost	52
b) Adjektivní typy	53
2. Skloňování podstatných jmen cizího původu	53

(B) Přídavná jména a jejich skloňování	55
I. Podtyp A vz. mladý	55
II. Podtyp B vz. jarní	55
Krátké tvary adjektiv vz. šťasten	55
(C) Zájmena a jejich skloňování	55
1. Zájmena bezrodá	56
2. Zájmena rodová	56
(D) Číslovky a jejich skloňování	56
1. Skloňování substantivní	57
2. Skloňování adjektivní	57
3. Skloňování zájmenné	57
(E) Slovesa a jejich časování	57
1. Slovesa plnovýznamová	57
2. Slovesa pomocná	57
3. Slovesa zvratná	58
4. Vid	58
5. Slovesné tvary určité a neurčité	59
1) Tvary určité	59
(1) Osoba	59
(2) Číslo	59
(3) Čas	59
(4) Způsob	59
(5) Rod slovesný	59
2) Tvary neurčité	60
(1) Infinitiv	60
(2) Přechodníky	60
(3) Příčestí minulé	60
(4) Příčestí trpné	60
(5) Podstatné jméno slovesné	60
6. Slovesné tvary jednoduché a složené	60
7. Třídění sloves	60
I. třída	61
(1) vz. nese	61
(2) vz. bere	61
(3) vz. maže	61
(4) vz. peče	61
(5) vz. tře	61
II. třída	61
(1) vz. tiskne	61
(2) vz. mine	61
(3) vz. začne	62
III. třída	62
(1) vz. kryje	62
(2) vz. kupuje	62
IV. třída	62

(1) vz. prosí	62
(2) vz. trpí	62
(3) vz. sází	62
V. třída	62
vz. dělá	62
Slovesa nepravidelná	62
(F) Příslovce	62
(G) Předložky	63
(H) Spojky	63
(CH) Částice	64
(I) Citoslovce	64
IV. SKLADBA (prof. PhDr. Jiří Novotný, DrSc.)	65
A. PŘEDMĚT SKLADBY. VĚTA A VÝPOVĚĎ	65
B. MODALITA	66
AA. Modalita postojová	66
1. Věty oznamovací	66
2. Věty tázací	66
3. Věty rozkazovací	67
4. Věty přací	67
BB. Modalita jistotní	67
CC. Modalita voluntativní	68
DD. Klad a zápor	68
1. Zápor větný	68
2. Zápor členský	68
C. SYNTAKTICKÉ VZTAHY	69
AA. V syntaktických dvojicích (predikace, determinace)	69
BB. V syntaktických skupinách	69
1. Koordinace	70
2. Apozice	71
D. FORMÁLNÍ VYJADŘOVÁNÍ SYNTAKTICKÝCH VZTAHŮ ...	71
AA. V syntaktických dvojicích	71
1. Shoda	72
a) Shoda v přísudku	72
aa) U přísudku slovesného	72
bb) U přísudku jmenného se sponou	72
b) Shoda v přívlastku	73
aa) U adjektivního přívlastku	73
bb) U substantivního přívlastku	73
c) Shoda v doplňku	73
2. Řízenost	73
3. Přimykání	74
BB. V syntaktických skupinách	74
1. Skupina koordinační	74
a) Parataktické vyjádření	74

b) Hypotaktické vyjádření	75
2. Skupina apoziční	75
a) Spojení nesplývavé	75
b) Spojení splývavé	76
E. VĚTNÉ ČLENY	76
AA. Základní větné členy	76
1. Podmět	76
2. Příšudek	77
a) Sémantická stránka příšudku	77
Aktualizace a aktualizační kategorie	77
aa) Kategorie osoby	77
bb) Kategorie času	77
cc) Kategorie způsobu	78
dd) Kategorie slovesného rodu	78
b) Formální stránka příšudku	79
aa) Příšudek slovesný	79
bb) Příšudek slovesně jmenný	79
(1) Složený příšudek se slovesem sponovým	79
(2) Složený příšudek se slovesem modálním	79
(3) Složený příšudek se slovesem fázovým	79
(4) Složený příšudek se slovesy kategoriálními ..	80
cc) Příšudek neslovesný	80
(1) Typ Mladost radost	80
(2) Typ Myš šup(s) do díry	80
(3) Typ s výrazy to, tento	80
3. Základní a základové větné členy (valence)	80
BB. Rozvíjející větné členy	83
(A) Rozvíjející větné členy	83
1. Přívlástek	83
2. Předmět	85
3. Příšlovečné určení	86
a) Místa	86
b) Času	86
c) Způsobu	86
d) Příčiny	86
4. Doplněk	87
(B) Rozlišování (určování) rozvíjejících větných členů	88
(C) Rozvíjející větný člen vyjádřený vedlejší větou	89
CC. Slova bez větného členství	90
F. POŘÁDEK SLOV	90
AA. Činitel obsahově významový	90
BB. Činitel gramatický	91
CC. Činitel zvukový	91
G. ODCHYLKY OD PRAVIDELNOSTI VĚTNÉ STAVBY	92
AA. Elipsa	92

BB. Anakolut	92
CC. Zeugma	92
DD. Kontaminace	92
EE. Atrakce	93
FF. Apoziopce	93
GG. Osamostatňování částí věty	93
HH. Vsouvání	93
H. ZVUKOVÁ STRÁNKA VĚTY	94
CH. VZTAHY MEZI VĚTAMI	94
V. SLOVNÍ ZÁSoba (doc. PhDr. Ludvík Kuba)	96
A. SLOVNÍ ZÁSoba	96
AA. Slovní zásoba a její rozsah	96
BB. Slovníky a jejich druhy	97
1. Slovníky naučné	97
2. Slovníky jazykové	97
a) uspořádání slovníku	98
b) výklad významu	98
3. Slovníky speciální	99
4. Slovníky pojmové	99
CC. Pojmenovací jednotky a jejich význam	100
DD. Změny slovního významu	101
1. Změny vzniklé lidským poznáním	101
a) úžení významu	102
b) rozšiřování významu	102
c) zhoršování a zlepšování významu	102
2. Přenášení pojmenování	102
a) podle podobnosti: metafora	102
b) podle souvislosti: metonymie	103
3. Citové důvody změny významu	104
EE. Vzájemný vztah slov	105
1. Slova souznačná (synonyma)	105
2. Slova jednoznačná a mnohoznačná	106
3. Slova souzvučná (homonyma)	106
4. Slova podobného znění (paronyma)	107
5. Slova opačného významu (antonyma)	107
FF. Slohové rozvrstvení pojmenovacích prostředků	108
1. Slovní zásoba spisovná	108
a) neutrální	108
b) slohově zbarvená	108
2. Slovní zásoba nespisovná	110
3. Slova podle citového zbarvení	111
4. Slova podle dobového výskytu	111
B. OBOHACOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSoby	112
AA. Slovotvorné způsoby	113

BB. Tvoření slov (slovotvorba)	113
1. Odvozování	114
a) odvozování příponami	115
aa) významové skupiny podst. jmen	116
bb) významové skupiny příd. jmen	117
cc) významové skupiny sloves	118
b) odvozování předponami	118
c) odvozování smíšené	118
2. Skládání	119
a) složeniny nevlastní (spřežky)	119
b) složeniny vlastní	119
3. Tvoření zkratk a zkratkových slov	120
CC. Tvoření sousloví (víceslovných pojmenování)	121
1. Sousloví	121
2. Multiverbizace	121
3. Univerbizace	121
DD. Tvoření změnami významu slova	122
EE. Přejímání slov z cizích jazyků	122
C. SLOVOTVORBA VE ŠKOLE	124
1. Stanovení fází pojmenovacího procesu	124
2. Slovtvorný rozbor	125
3. Rozbor stavby slova	125
4. Tvoření slovních čeledí	126
VI. SLOH (PhDr. Alena Debická)	127
A. STYL A JAZYKOVÝ PROJEV	127
AA. Nauka o slohu. Stylistika	127
BB. Jazykový styl	127
CC. Slohotvorný proces	128
DD. Slohotvorní činitelé	129
1. Subjektivní slohotvorní činitelé	129
2. Objektivní slohotvorní činitelé	129
EE. Třídění jazykových projevů	129
FF. Slohové prostředky a jejich výběr	130
GG. Slohové normy	131
HH. Slohové vlastnosti	131
B. SLOHOVÉ ROZVRSTVENÍ, STYLICKÁ DIFERENCIACE SLOHOVÝCH PROSTŘEDKŮ A JAZYKOVÝCH STYLŮ	132
AA. Slohové rozvrstvení jazykových prostředků	132
1. Jazykové prostředky stylově nepříznakové	132
2. Jazykové prostředky stylově příznakové	133
3. Systémová a slohová charakteristika jazykového prostředku	133
a) Systémová charakteristika	133
b) Slohová charakteristika	134

4. Variantní jazykové prostředky	134
5. Synonymní jazykové prostředky	135
BB. Slohové rozvrstvení nejazykových prostředků	136
1. Zvukové (fónické) prostředky	136
2. Vizuální prostředky	137
a) Grafické prostředky	137
b) Pohybové (kinetické) prostředky	137
CC. Výstavba jazykového projevu. Sloh a kompozice	138
1. Slohové postupy	138
a) Informační slohový postup	138
b) Vyprávěcí slohový postup	138
c) Dialogický slohový postup	139
d) Popisný slohový postup	139
e) Výkladový slohový postup	140
f) Úvahový slohový postup	140
2. Slohové útvary	141
3. Členění textu	141
a) Horizontální členění	141
b) Vertikální členění	142
DD. Slohové rozvrstvení jazykových stylů	143
1. Styly projevů mluvených a písemných (psaných)	144
a) Mluvené projevy	144
b) Písemné projevy	145
2. Styly subjektivní, individuální, autorské	146
3. Styly objektivní, interindividuální, funkční	147
a) Funkční styl prostě sdělovací	147
b) Funkční styl odborný	149
c) Funkční styl publicistický	151
d) Funkční styl umělecký	154